

Динаміка «вытворчага» рамана ў беларускай прозе 1950-х – пачатку 1960-х гадоў

Навасельцава Г.В.

Установа адукацыі «Віцебскі дзяржаўны ўніверсітэт імя П.М. Машэрава», Віцебск

У сучасным літаратуразнаўстве актуальным застаецца тыпалагічнае вывучэнне рамана, які ў беларускай прозе 1950-х – пачатку 1960-х гадоў прадстаўлены шматлікімі прыкладамі так званай «вытворчай» плыні. Гэта прадвызначае мэту даследавання – выявіць дынаміку «вытворчага» рамана ў азначаны перыяд.

Матэрыял і метады. *Для вывучэння адметнасці жанравай формы «вытворчага» рамана на прыкладзе твораў Макара Паслядовіча, Івана Шамякіна, Івана Пташнікава былі выкарыстаны культурна-гістарычны, структурна-тыпалагічны метады з элементамі кампаратыўнага аналізу.*

Вынікі і іх абмеркаванне. *У беларускай літаратуры першай паловы 1950-х гадоў «вытворчы» раман выступае эстэтычным узорам, які вызначаецца тым, што ўвага аўтара скіравана найперш на працэс вытворчасці, увасабляюцца не столькі індывідуальныя характары, колькі сацыяльныя тыпы герояў, фонавыя персанажы пазбаўлены належнага мастацкага раскрыцця. У пачатку 60-х гадоў ХХ стагоддзя ў беларускім прыгожым пісьменстве назіраецца вопыт стварэння шматгеройнага рамана, дзе асоба асэнсоўваецца не толькі ў сацыяльным, але і маральна-этычным кантэксце.*

Заклучэнне. *Динаміка «вытворчага» рамана заключаецца ў тым, што наступова пераадоўваецца прынцып ілюстрацыйнасці, абумоўлены тэорыяй бесканфліктнасці, абуджаецца аўтарская цікавасць да псіхалагізму, акцэнт пераносіцца з паказу працэсу вытворчасці на асэнсаванне чалавечых узаемаадносін, асоба пачынае прызнавацца галоўнай каштоўнасцю грамадства.*

Ключавыя словы: *раман, жанр, беларуская проза, Макар Паслядовіч, Іван Шамякін, Іван Пташнікаў.*

Dynamics of the “Manufacture” Novel in the 1950-s – Early 1960-s Belarusian Prose

Navaseltsava G.V.

Educational Establishment «Vitebsk State P.M. Masherov University», Vitebsk

The typological study of the novel, which in the Belarusian prose of the 1950-ies – early 1960-ies is presented by numerous examples of the so-called «manufacture» trend, is topical in the contemporary literary studies. This preconditions the purpose of the study – to find out the dynamics of the “manufacture” novel in the stated period.

Material and methods. *In order to study peculiarities of the genre form of the “manufacture” novel on the basis of works by Makar Posledovich, Ivan Shamyakin, Ivan Ptashnikov, the cultural historical and the structurally typological methods with elements of comparative analysis were used.*

Findings and their discussion. *In the Belarusian literature of the first half of the 1950-ies, the “manufacture” novel appeared to be an aesthetic model, which was determined by the fact that the author's attention was directed primarily to the production process; not so much individual characters but social character types were presented; the background characters were deprived of proper art disclosure. In the early 60-ies of the XX century in Belarusian belles*

lettres style, experience in creating a multi hero novel was accumulated, where the individual is comprehended not only socially, but also in moral and ethical context.

Conclusion. *Dynamics of the “manufacture” novel lies in the fact that the principle of illustration is gradually overcome due to the lack of conflict theory; the author’s interest in psychologism awakens; the focus is shifted from the display of the production process to the reflection of human relationships; the person is considered the main value of the society.*

Key words: *novel, genre, Belarusian prose, Makar Posledovich, Ivan Shemyakin, Ivan Ptashnikov.*